

Slovenskí sudcovia bijú na poplach: Vláda pošliapala Ústavu a právny štát. A obracajú sa na Európsku komisiu so žiadosťou o pomoc

- CZ24 News | 5. května 2021

SLOVENSKO: Slovenskí sudcovia bijú na poplach a domáhajú sa spravodlivosti až v Bruseli: zmeny v legislatíve, ktoré urobila Matovičova a Hegerova vláda, vraj poškodili princípy právneho štátu a predstavujú doslova otvorenú bránu pre nástup totality či diktatúry

Združenie sudcov Slovenska (ZSS) je najväčšou nepochitickou dobrovoľnou stavovskou organizáciou sudcov. Má 607 členov - sudcov z povolania a emeritných sudcov. Je to organizácia, ktorá má v zmysle ústavy a príslušných medzinárodných záväzkov SR zabezpečiť nezávislosť súdnictva a sudcov, obhajovať ich záujmy a presadzovať právny štát. ZSS je členom Európskej asociácie sudcov (The European Association of Judges, EAJ).

Nepochitická organizácia ZSS vníma zásahy do právneho systému SR, ktoré urobila v uplynulom období vláda Matoviča a Hegera, ako natoľko vážne, že sa rozhodla napísať list Európskej komisii o tom, v akom stave je dnes na Slovensku právny štát.

ZSS v tomto liste uvádza, že legislatívne zmeny v oblasti justície platné od začiatku roka v súvislosti s tzv. reformou súdnictva nerešpektujú základné ústavné právo občana na súdnu ochranu len nezávislým a nestranným súdom (neodňateľné, nezrušiteľné a nepremlčateľné právo občana) a predstavujú neakceptovateľný zásah do ústavného princípu delby moci a nezávislosti súdnictva a

sudcov.

Zásah do rovnováhy delby moci ako otvorené dvere pre nástup totality

ZSS v liste konštatuje, že bol vykonaný zásadný zásah do princípu delby moci a nezávislosti súdnictva, keď bolo Ústavnému súdu odňaté právo posudzovať prípadnú protiústavnosť ústavných zákonov.

ZSS zdôrazňuje, že demokratický a právny štát môže existovať iba za predpokladu zachovania nezávislosti troch zložiek moci: zákonodarnej, výkonnej a súdnej, ktoré sú v parlamentnej demokracii vzájomne spojené len väzbami ústavnej kontroly a spolupráce. A práve tento mechanizmus bol na Slovensku porušený.

Ako? Nie je to nič menšie, než skutočnosť, že slovenský parlament teraz môže prijať ľubovoľný zákon, ktorý bude porušovať ľubovoľné zo základných práv a slobôd občanov či ústavných princípov právneho štátu, pretože už neexistuje mechanizmus, ktorý by tomu zabránil, a ktorý by poslancom (ktorí sú zväčša právnymi laikmi) dal odbornú a záväznú spätnú väzbu, ak prijmú nejaké nebezpečné, hlúpe či nedemokratické rozhodnutie týkajúce sa najvážnejších právnych skutočností zakotvených v ústave, resp. ústavných zákonov.

Inými slovami, zákonodarná, výkonná a súdna moc už nie sú vo vzájomnej rovnováhe, nefunguje princíp ich vzájomných brzd a protiváh, ale vládna junta urobila zo súdnej moci svoju slúžku. Uvedená zmena ústavy teda predstavuje vytvorenie reálnych a neodvratiteľných podmienok na eróziu a rozklad demokracie a nástup totality, prípadne až diktatúry.

A čo viac, táto zmena nebola navrhnutá v riadnom pripomienkovom konaní, ale až po jeho skončení bola do návrhu zákona doplnená vládou (!), čím sa vylúčila akákoľvek transparentná diskusia zo strany odbornej i občianskej verejnosti.

Sudcovia už nebudú chránení pred politickým vydieraním

ZSS vo svojom liste ďalej kritizuje výrazné zníženie funkčnej imunity sudcov všeobecných súdov a zrušenie oprávnenia ústavného súdu dávať súhlas na väzobné stíhanie sudcu všeobecného súdu, hoci toto právo mu ostáva v prípade rovnocenných ústavných činiteľov v právnom štáte (poslancov národnej rady či sudcov ústavného súdu). Tieto zmeny reálne vytvárajú priestor na šikanovanie sudcov, ak nebudú rozhodovať tak, ako si želá politická či iná moc.

Popredná európska autorita v oblasti výkladu práva, Poradná rada európskych sudcov CCJE, čo je poradný orgán Rady Európy, ešte vlani skritizovala aj ďalšie zo zmien, ktoré sa na Slovensku zaviedli, ako napríklad zásahy do istoty funkčného obdobia členov Súdnej rady SR (spolitizovanie jej činnosti), zásah do istoty funkčného obdobia a nepreložiteľnosti sudcu bez jeho súhlasu pri zmene sústavy súdov a obmedzenie funkčnej imunity sudcov, čo sú všetko veci, ktoré vedú k väčšiemu politickému tlaku na sudcov.

Škandalom je aj samotný spôsob, akým predseda Súdnej rady Ján Mazák na uvedené stanovisko CCJE zareagoval. Ešte koncom roka napísal prezidentke CCJE list, v ktorom stanovisko CCJE paušálne (a bez zmysluplnej argumentácie) odmietol, pričom textom listu navodil dojem, že hovorí v mene celej Súdnej rady. Tá však o veci vôbec nerokovala a Mazák týmto hrubo porušil ústavný predpis, ktorý stanovuje, ako má Súdna rada rozhodovať (jej stanovisko je platné len vtedy, ak zaň

hlasovalo najmenej 10 členov z celkového počtu 18 členov rady).

Výhrady k návrhu tzv. súdnej mapy

ZSS kritizuje aj návrh na tzv. zmenu súdnej mapy (zmena štruktúry súdov v SR), ktorý je v súčasnosti v legislatívnom procese. Tento návrh neprešiel diskusiou so sudcami, ďalšími zainteresovanými stranami ani verejnosťou, ignoruje štandardné kritériá Európskej komisie pre efektívnosť súdnictva (CEPEJ) a ignoruje aj projekt „Váženie prípadov“, ktorý na Slovensku prebieha a má ukázať reálne potreby súdnictva.

ZSS varuje, že Ministerstvo spravodlivosti ignoruje pripomienky k nedostatkom plánovanej zmeny súdnej mapy zo strany sudcov, sudcovských rád, odborného administratívneho aparátu či ďalších subjektov.

ZSS poukazuje aj na to, že Ministerstvo v legislatívnych podkladoch návrhu zákona o súdnej mape uvádza, že táto téma organizácie súdnictva je výsostne vnútroštátnou záležitosťou a netýkajú sa jej žiadne pravidlá stanovené EÚ. To však nie je pravda, pretože organizácia súdnictva v členských štátoch síce patrí do právomoci členských štátov EÚ, ale stále platí, že pri výkone tejto právomoci sú členské štáty povinné dodržiavať povinnosti, ktoré im vyplývajú z práva únie a Zmluvy o Európskej únii. Takýto názor má aj Súdny dvor EÚ, a tiež Európsky súd pre ľudské práva (ESLP).

Čo v stanovisku ZSS napísané nie je, ale čo je potrebné k tomuto bodu ešte dodať: mnohí sudcovia považujú zmenu súdnej mapy len za zásterku, pod ktorou sa má uskutočniť veľká personálna čistka sudcov, kde tí nepohodlní budú buď úplne odstránení, alebo presunutí do marginálnych pozícií.

Zúfalý pokus nájsť pomoc v zahraničí

Vidíme teda, že aj nepolitická organizácia zastrešujúca sudcov na Slovensku si uvdomila vážnosť toho, čo sa na Slovensku deje a hoci vážnou rečou právnikov, v podstate alarmujúco poukazuje na to, že vyššie vymenované hrubé a nekvalifikované zásahy do práva na Slovensku ako celok predstavujú vážny pokus narušiť demokraciu a právny štát za účelom totalitného mocenského ovládnutia krajiny.

ZSS sa preto obracia na Európsku komisiu, aby preskúmala, či orgány SR schválením uvedených legislatívnych zmien nezasiahli do zásad demokratického a právneho štátu a nezávislosti súdnictva a sudcov na Slovensku.

Európska komisia, resp. jej orgány by tiež mali preskúmať, či slovenské orgány uvedenými zásahmi do legislatívy neobchádzajú štandardy krajín Európskej únie dané judikatúrou ústavných súdov krajín EÚ, Európskeho súdu pre ľudské práva, Súdneho dvora EÚ ale aj právne významnými medzinárodnými dokumentmi (ako sú napríklad stanoviská tzv. Benátskej komisie, Výboru ministrov rady Európy, Európskej siete súdnych rád ENCJ, Európskej asociácie sudcov EAJ, Poradného výboru európskych sudcov CCJE a pod.)

Ešte jedno vyhlásenie

Združenie sudcov Slovenska okrem listu Európskej komisii vydalo v uplynulých dňoch ešte jedno zásadné vyhlásenie. Ide o stanovisko ZSS k tomu, ako si politické strany predstavujú slobodu prejavu

smerom k justícii, keď niektoré politické strany vo svojej komunikácii hrubým spôsobom znevažujú dôveryhodnosť a nezávislosť justície a naznačujú personálne čistky v justícii, a tým vytvárajú neprípustný politický tlak na sudcov v súvislosti s ich rozhodovaním, ktorý ohrozuje ich nezávislosť.

Táto hrozba je teraz ešte väčšia, keďže od začiatku roka bola novelou ústavy prakticky zlikvidovaná funkčná imunita sudcov všeobecných súdov a bol zavedený nový trestný čin ohýbania práva. To zvýšilo možnosť šikanózneho trestného alebo disciplinárneho stíhania sudcov z politických dôvodov. S takýmto posúdením novely ústavy sa stotožnila aj Poradná rada európskych sudcov CCJE.

Uvedené stanovisko ZSS prinášame v plnom znení:

Stanovisko Prezídia Združenia sudcov Slovenska k realizácii slobody prejavu politickými stranami

Združenie sudcov Slovenska so značným znepokojením vníma dlhodobu a sústavne sa opakujúce vyjadrenia viacerých politických strán, ktoré nie sú v súlade s európskymi štandardmi o prípustnej odbornej a vecnej kritike rozhodnutí súdov spôsobom neohrožujúcim dôveryhodnosť a nezávislosť justície vyžadovanú čl. 10 ods. 2 Dohovoru o obmedzení slobody prejavu.

Za absolútne neprijateľné považuje akékoľvek vyhlásenia čo i len naznačujúce personálne „čistky“ v justícii v prípade zmeny politickej garnitúry, keďže vytvárajú neprípustný politický tlak na sudcov v súvislosti s ich rozhodovaním, ktorý je spôsobilý ohroziť ich nezávislosť.

O postihu sudcov za konanie a rozhodovanie sú oprávnené rozhodnúť len disciplinárne senáty alebo všeobecné súdy v trestnom konaní.

Táto hrozba je dnes o to reálnejšia, že výrazné obmedzenie (obsahovo faktické odstránenie) funkčnej imunity sudcov všeobecných súdov novelou ústavy účinnej od 1. 1. 2021 pri súčasnom zavedení nového trestného činu ohýbania práva, otvorilo priestor pre politicky motivovanú nesprávnú interpretáciu, ktorá zvyšuje riziko prípadného šikanózneho trestného alebo disciplinárneho stíhania sudcu, ktorý je pre tú-ktorú (aktuálne vládnu) garnitúru nepopulárny, čo potvrdilo aj Predsedníctvo Poradnej rady európskych sudcov vo svojom stanovisku z decembra 2020 k presadeným ústavným zmenám v justícii.

Košice, 29. 4. 2021

Za Prezídium ZSS: JUDr. Juraj Sopoliga, prezident ZSS